

DE OPERETTECLUB

Laurens Windig

Schrijver en Coverontwerp:

©Laurens Windig

ISBN: 9789463866736

Website: <http://www.laurenswindig.nl>

Uitgave oktober 2019

Mijn dank gaat uit naar Lenie Marchal,
Christiaan van Bavel, Henk van der
Tweel en Joop Veldkamp, die mij van
enige informatie hebben voorzien.

Het is nu bijna 34 jaar geleden dat mijn collegaatje Lenie, van de uitgeverij waar wij werkten, mij overhaalde om een keer met haar mee te gaan en te komen kijken op de operetteclub, waarvan zij een groot deel uitmaakte van de balletgroep, maar anders had ik er niet aan moeten denken om met haar mee te gaan. Aangezien ik nogal graag zing, zag zij mij wel zitten in het operettekoor.

Echter, ik hou er helemaal niet van in een koor te zingen en vooral niet in een operettekoor.

De operette stamt vooral uit het Duitse taalgebied: Oostenrijk, Hongarije en Duitsland. De musical verschilt in wezen niet veel van de operette, zij het dat die uit het Engelstalige gebied komt.

Het dansen en acteren is daarbij vaak belangrijker dan de stem!

Soms geeft men zelfs de voorkeur aan een betere acteur dan aan een betere zanger!

In Nederland is musical opgeklommen tot het allerhoogste beleven, mede door

producer Joop van den Ende: ooit mijn buurjongen (1943-1953). Henk van Gelder heeft als biografisch schrijver nog telefonisch contact met mij opgenomen om enkele anekdotes rond Joop te mogen publiceren in zijn biografie en of ik daar toestemming voor wilde geven.

Het zou alleen maar een verrijking zijn voor de biografie en dus ging ik akkoord.

Als Nederland de operette als musical had benoemd, dan was ik waarschijnlijk meteen overstag gegaan en had Lenie mij direct kunnen overhalen.

Oké, het lukte, en op haar aandringen ging ik een keer met haar mee.

De operetteclub repeteerde in de kantine van een schoolgebouw, in de buurt van de Artis Natura Magistra te Amsterdam.

Daar stond ik dan met enkele leden voor de nog gesloten deuren van het schoolgebouw waar de repetities werden gehouden. Onwennig stelde ik mij maar alvast even voor, alhoewel ik nog niet zeker wist of het geheel mij zou gaan interesseren, zoals ik al eerder schreef.

Het leken bijzonder aardige lui, die volgens mij al jarenlang lid waren van hun club. In het begin sprak ik dus over club, maar de leden zelf benoemde de club als vereniging, wist ik veel.

Terwijl wij op iemand stonden te wachten die de deur van de school zou openen, werd ik meteen al binnen het groepje leden opgenomen.

Ik probeerde me in te leven hoe ze er uitzagen als ze gekostumeerd binnen een operette uitvoering over de bühne bewogen, maar mijn empathie werd doorbroken toen er iemand aan kwam rennen en supersnel de deur van de school opende. Hij verontschuldigde zich iets aan de late kant te zijn.

Inmiddels was ook mijn collegaatje Lenie aangekomen die me enthousiast een knuffel gaf, omdat ze zo blij was dat ik op haar uitnodiging was ingegaan.

De leden waren binnen een mum van tijd aanzienlijk aangedikt en we doken nogal haastig de school binnen.

De kantine, waar de repetities werden gehouden, was behoorlijk groot.

Een wat oudere dame schikte in haar eentje de stoelen. Af en toe keek ze om zich heen, alsof ze wilde zeggen: 'Is er nu niemand die me even een handje kan komen helpen?'

Ze keek in mijn richting en kwam even later naar me toe om zich voor te stellen als Ties Paulissen: repetitor solisten.

Zij vertelde mij dat het haar taak was als muzikant de solisten te begeleiden bij het instuderen van de zangstukken.

Ook vertelde ze mij, dat ze sinds de oprichting van de club al in het bestuur zat en meebepaalde bij het uitzoeken van operettes. Tevens begeleidde zij enkele tijdelijke solisten die werden ingehuurd.

De repetities van het koor werden door een koordirigent in de kantine van de school gehouden.

Het ballet studeerde in het gymlokaal.

De solisten repeteerden bij Ties thuis.

Er was in de school maar een enkele piano, vandaar. Ties was dus uiteindelijk medeverantwoordelijk voor het doen slagen van indrukwekkende uitvoeringen en/of concerten.

Onderhand dat zij mij duidelijk haar functie in de club probeerde over te brengen, draaide zij opvallend met haar ogen. Ik deed maar net alsof het mij interesseerde en draaide met haar ogen mee. Sommige mensen willen zichzelf nu eenmaal of meerdere malen graag promoten.

Intussen waren de stoelen keurig in car-révorm geplaatst aan de voorkant waar de piano kwam te staan, maar waar was de piano?

De deur van de kantine werd wild open-gesmeten en onder zwaar gekreun werd de piano over de drempel getild en naar binnengereden.

Voor de heren die deze taak op zich hadden genomen, was het iedere keer weer een behoorlijke hijs. De piano stond altijd in de voorhal van school. Met rode koppen en gepuf namen alle deelnemers plaats op de stoelen, welke waren geschikt in vier zangpartijen.

Links voor de piano zaten de alten, en de sopranen zaten aan de rechterkant.

Achter de alten zaten de bassen en achter de sopranen namen de tenoren plaats. Mijn zangstem kon alle partijen aan en ik dwong mijzelf binnen de bassen en later tussen de tenoren.

Alreeds was ook de dirigent Allard Merkelbach gearriveerd, die meteen al achter de piano had plaatsgenomen.

Ik had niet verwacht dat het plotseling heel stil werd, de koorleider de leden verwelkomde en dat hij mijn naam nog even apart noemde als nieuwkomer.

Ik ben toen maar even gaan staan om naar het koor licht te buigen. Het was trouwens nog helemaal niet zeker of ik

wel een nieuw koorlid zou zijn.

Men was natuurlijk blij dat het koor weer wat aangedikt werd, zodat meteen de dirigent werd verwittigd. Nieuwe leden zijn overal welkom, ze brengen toch ook weer geld in het laatje, want zo rijk zijn verenigingen niet.

Spontaan kwam er een gedicht bij me naar boven dat ik ooit geschreven heb en waar ik nu ineens aan denken moest.

*Bezat mij achter kaarsrechte sopranen
met stemvorken van divaformaat
welke te laat achter glimmende ballen
en bassen zich coloratuur zongen*

*alten galmden lager dan gewenst
en grepen van anderen mis
tussen kermende tenoren
in plaats van staccatocastraten*

*die verveeld hun piccolo's bespeelden
zonder enig engelengeluid
verademing zochten toen de dirigent
aan zijn strijkstok bleef hangen*

*muziek de lucht invloog en hij
voor het laatst sterren zag blinken
die van de hoge notentrap daalden
zodat door een hevig slotapplaus*

*het publiek huilend overeind stond
met een overdonderend emotioneel ap-
plaus zodat het plafond met kristallen
kroonluchter en al naar beneden stortte.*

Het was natuurlijk even wennen om binnen een koor je stem te verheffen, maar ik probeerde er alles uit te halen wat uit mijn strotje kwam.

De koordirigent Allard zag ik wel steeds mijn kant opkijken en ik dacht; misschien zing ik wel te luid? In de korte pauze van ongeveer vijftien minuten kwam hij al meteen lachend naar me toe en vroeg of ik al eens eerder in een of ander koor had gezongen. Ja, dat klopte, maar dat was in een kinderkoor. Beiden moesten wij wel grinniken en meteen was het ijs gebroken.

‘Als het lukt, zou ik wel graag willen dat jij je volume iets zou kunnen terugnemen

in dempen, want jij overstemt het hele koor.' zei Allard.

'Jij zou iets zachter moeten zingen, want de overige bassen redden dat volume niet.'

Waarschijnlijk zag Allard aan mijn gezicht dat ik het er niet mee eens was en ik gaf een weerwoord.

'Ik zit notabene vlak naast Willem Tokkie, de koning der bassen!

Ik wil je wel even wat zeggen over het gehele koor. Persoonlijk vind ik het eerlijk gezegd wel een ietwat slap, flauw koor. Volgens mij zit er veel te weinig pit in deze operetteclub. Waarom denk jij dat ik mijn volumeknop te hard heb ingesteld? Wat denk jij er nou zelf van. Jij bent een vakman, toch?

Allard sloeg me op de schouder en we moesten allebei vreselijk lachen, wat de aandacht trok van de overige koorleden. Allard zijn stem sloeg over in wat gefluister 'ik vind het onjuist dat jij dat aan mij vraagt, Laurens. Ik ben in dienst van deze vereniging en kan geen

oordeel vellen over iemand die net komt kijken en zingen. Heb ik gelijk of niet?' Ergens had hij natuurlijk wel gelijk. Ik ging buiten mijn boekje en bood mijn excuses aan.

Met alle respect had hij mij in principe ook beter bij die te lage volume tenoren kunnen plaatsen, maar daar waren er al te veel van. Inmiddels was de pauze voorbij en namen wij onze plaats in.

Wij waren bezig met een herhaalstuk koorwerk uit de operette 'Wiener Café' van Robert Stolz.

De zangteksten waren vertaald in het Nederlands, dat vond ik wel prettig.

De operette zelf kende ik alleen maar van naam.

Wat ik nog wel weet was dat het begon met Turken die de koffiebonen in Oostenrijk introduceerden.

Net begon ik een beetje te wennen binnen de operetteclub toen ik van het bestuur vernam dat Allard als koor- c.q. orkest-dirigent de club ging verlaten.

Jammer, want wij konden goed met elkaar overweg.

Een dienstdoende choreograaf had ook een andere baan gevonden.

Wat de artistieke leiding betrof, was het de komende en gaande man. Wij begrepen op zo'n moment niet waarom er zo snel na een operetteuitvoering, weer vervanging was door andere personen en vooral van regisseurs?

Toen ik eenmaal in de club als koorlid meeliep, begreep ik het maar al te goed. Het lag gewoon aan moeilijke en zwakke koorleden.

Toen er weer een nieuwe regisseur in beeld kwam bleek Allard Merkelbach toch nog voor onbepaalde tijd te blijven. Zou het een tweestrijd geweest kunnen zijn want een koordirigent moet altijd nauw samenwerken met een regisseur. Het koor was alweer aan het klagen. Ze moesten zich weer aanpassen aan de werkwijze van regisseur Ad de la Costa. Sommige leden vonden het ook

wel weer spannend, want misschien was er voor hen wel een geinig bijrolletje weggelegd en behoefde het niet eens een klein zang of sprekend bijrolletje te zijn. Koorlid Hans Triangel nam bij wijze van spreken al genoeg met een klein onbeduidend bijrolletje als een voorbij dwarrelend herfstblad. Na de introductie van Ad de la Costa, een op zich wat slungelige, magere man met een overduidelijk articulerende stem, werden ook direct de solisten bekendgemaakt.

De grote verrassing kwam meteen al aan het eind van zijn entree.

De nieuwe operette werd meegedeeld en zal worden uitgevoerd in oktober 1987:

‘GRANDE DUCHESSE DE GÉROLSTEIN’.

Oftewel in onze eigen taal:

‘DE GROOTHERTOGIN VAN GEROLSTEIN’ van Jacques Offenbach uit 1867.

De leden reageerden met verbazing dat ze die operette niet kenden.

‘Lekker modern weer uit 1867’ werd er gelachen.’

Het werk heeft destijds een enorm succes geooft en wordt nog altijd beschouwd als een van de beste stukken van Jacques Offenbach.

Hieronder volgt een korte beschrijving.

Gerolstein is een petieterig hertogdom, dat je zou kunnen vergelijken met het iets grotere prinsdom Andorra: dat ligt tussen Spanje en Frankrijk. Het werd geregeerd door generaal Bumm en baron Pück. De groothertogin zelf was tot nu toe nog te jong om zich met staatszaken bezig te houden.

Maar plotseling geeft zij de wens te kennen persoonlijk het leger te inspecteren. Bumm en Pück kunnen het niet uit haar het hoofd praten. Tijdens de inspectie wordt zij verliefd op Fritz, een gewone soldaat. Bij een zitting van de krijgsraad waagt Fritz het kritiek uit te oefenen op het krijgsplan van generaal Bumm. Baron Pück wijst erop dat Fritz als gewoon soldaat geen spreekrecht heeft. Hierop verheft de groothertogin